

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2009-2010

---

15 OKTOBER 2009

Wetsvoorstel tot verhoging van de transparantie van de kostprijs van elektronische geldverrichtingen

(Ingediend door de heer Dirk Claes c.s.)

TOELICHTING

Inleiding

De banksector is een sector die in de jaren '90 van de vorige eeuw had af te rekenen met enkele fundamentele veranderingen. De sector kenmerkte zich door talrijke fusies en overnames. Hierdoor zijn er in België vijf grote bankgroepen ontstaan: Fortis, Dexia, KBC, ING en AXA. Synergievoordelen en risicodiversificatie vormden de voornaamste redenen voor deze grootschalige fusiegolf.

Het is in het kader van deze synergievoordelen dat de grote bankgroepen kosten probeerden en nog altijd proberen te besparen, dit met het oog op het creëren van een zo hoog mogelijke toegevoegde waarde voor de aandeelhouders.

Personeelskosten vormen een belangrijk kosten-aandeel voor een bank. Om deze reden heeft er zich in de banksector een tendens voorgedaan om het aantal contactpunten (loketten) zoveel als mogelijk af te bouwen. Om het cliënteel toch nog enigszins van dienst te kunnen zijn werden onder andere geldautomaten (ATM) geïnstalleerd, werd het internetbankieren verder uitgewerkt en werden er systemen van selfbanking ontwikkeld.

Aangezien het afhalen van geld door het cliënteel voor een bank geen rechtstreeks financieel voordeel oplevert en de instandhouding van geldautomaten alleen kosten en bijkomende taken met zich meebrengt, werden veel bankautomaten de jongste jaren

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2009-2010

---

15 OCTOBRE 2009

Proposition de loi visant à accroître la transparence du coût des opérations financières électroniques

(Déposée par M. Dirk Claes et consorts)

DÉVELOPPEMENTS

Introduction

Le secteur bancaire a connu plusieurs changements fondamentaux au cours de la dernière décennie du siècle passé. Les nombreuses fusions et rachats qui l'ont caractérisé ont donné naissance à cinq grands groupes bancaires en Belgique, à savoir Fortis, Dexia, KBC, ING et AXA. La recherche d'avantages en termes de synergie et la diversification des risques étaient les principales raisons de cette vague de fusions de grande envergure.

C'est dans le cadre de ces avantages synergiques que les grands groupes bancaires ont tenté et tentent toujours de réaliser des économies, en vue de maximiser la valeur ajoutée pour les actionnaires.

Vu la part que représentent les frais de personnel dans le budget des banques, le secteur a eu tendance à réduire au maximum le nombre de points de contact (guichets). Afin d'assurer malgré tout un certain service à la clientèle, des distributeurs automatiques de billets ont été installés, le développement des services bancaires en ligne s'est poursuivi et des systèmes de guichet automatique ont été mis au point.

De nombreux distributeurs automatiques de billets ont été fermés au cours des dernières années parce que les retraits d'argent par les clients ne génèrent aucun avantage financier direct pour les banques et que le maintien de ces distributeurs n'est, au contraire, qu'une

gesloten. Tussen 2000 en 2004 werd maar liefst 10 % van het aantal publiek toegankelijke geldautomaten gesloten. Het feit dat hierdoor het cliënteel aanzienlijk langere afstanden moet afleggen om *nota bene* over zijn eigen spaartegoed te kunnen beschikken was slechts bijzaak. Hierdoor ontstonden er in België diverse zogenaamde « blinde vlekken » waar er in een straal van tal van kilometers geen bankautomaat te bespeuren viel.

Naar aanleiding van druk vanuit zowel de politieke hoek als de consumentenorganisaties werden er diverse akkoorden afgesloten met de banksector waarbij overeengekomen werd om de systemen voor selfbanking ook beschikbaar te stellen voor de niet-klanten. Bovendien werd afgesproken om deze systemen, zoals voorheen reeds het geval was, kosteloos ter beschikking te stellen voor iedereen.

Er is echter gebleken dat de banken hun cliënteel vanaf 1 januari 2008 5 tot 70 eurocent aanrekenen per geldopname in een (self-)bankautomaat van een andere bank. De banken die een geldautomaat uitbaten rekenen de kosten voor een transactie door aan de bank van de depositohouder die dan al dan niet kiest om deze kosten door te rekenen aan hun cliënteel. Sommige banken rekenen zelfs kosten aan wanneer het eigen cliënteel geld afhaalt aan een geldautomaat van de eigen bank. De banken communiceren dat niet voldoende aan hun cliënteel waardoor de meeste mensen gewoonweg niet op de hoogte zijn dat er voor het afhalen van geld een kostprijs wordt aangerekend. Enkele banken vermelden de kosten zelfs niet op de maandelijkse rekeninguittreksels maar rekenen de kosten aan op het einde van het jaar om kostentransparantie te vermijden.

De banken dreigen hierdoor twee keer langs de kassa te passeren. De eerste keer omdat ze door het afbouwen van de contactpunten en het personeel direct aanzienlijke kosten hebben bespaard. Een tweede keer omdat ze de kostprijs voor de elektronische installaties die een rechtstreekse kostenbesparing hebben mogelijk gemaakt willen doorrekenen aan het cliënteel door bij een geldopname nogmaals een kost aan te rekenen.

Uit een parlementaire vraag nr. 4-3172 van senator Dirk Claes blijkt daarenboven dat het aantal geldafhalingen door niet-clianten uitgevoerd in selfbanks spectaculair toeneemt. In 2006 ging het om 18 242 583 verrichtingen, in 2007 om 42 636 684 verrichtingen en in 2008 om 63 806 370 verrichtingen. Het aantal geldafhalingen dat in België wordt uitgevoerd aan de elektronische terminals van de vennootschap Atos Worldline die Banksys en Bank Card Company heeft overgenomen, stijgt eveneens: van 94 465 013 geldafhalingen in 2006 tot 103 628 717 geldafhalingen in 2008.

source de frais et de taxes supplémentaires. Ainsi, entre 2000 et 2004, pas moins de 10 % des distributeurs de billets accessibles au public ont été fermés. L'on a fait peu de cas de l'allongement des distances à parcourir par les clients pour pouvoir disposer de ce qui reste quand même leur épargne. C'est ainsi qu'on a vu apparaître en Belgique des zones dépourvues de distributeurs de billets dans un rayon de plusieurs kilomètres.

Des pressions exercées tant par le monde politique que par les organisations de consommateurs ont abouti à des accords avec le secteur bancaire, prévoyant que les guichets automatiques seraient également mis à la disposition des non-clients et qu'ils seraient en outre accessibles à tous gratuitement, comme c'était déjà le cas auparavant.

Or il se fait que, depuis le 1er janvier 2008, les banques réclament entre 5 et 70 cents à leurs clients chaque fois qu'ils retirent de l'argent à un guichet électronique d'une autre banque. Les banques qui exploitent un distributeur automatique de billets imputent le coût d'une transaction à la banque du titulaire de dépôts, et cette dernière choisit de facturer ou non ces coûts à ses clients. Certaines banques vont même jusqu'à facturer à leurs clients les retraits d'argent qu'ils effectuent à un distributeur de leur propre réseau d'agences. Les banques n'informent pas suffisamment leurs clients à ce sujet, la plupart des gens ignorent tout simplement que des frais leur sont imputés sur les retraits d'argent. Plusieurs banques ne prennent même pas la peine de mentionner les frais sur les extraits de compte mensuels mais les facturent en fin d'année afin d'éviter toute transparence en la matière.

Il est dès lors à craindre que les banques soient doublement gagnantes: une première fois en réalisant immédiatement des économies substantielles grâce à la réduction du nombre de points de contact et des effectifs en personnel, et une deuxième fois en imputant aux clients le coût des installations électroniques qui ont permis de réaliser des économies directes en facturant de nouveau des frais lors d'un retrait d'argent.

Il ressort en outre d'une question parlementaire n° 4-3172 du sénateur Dirk Claes que le nombre de retraits d'argent effectués par des non-clients à des guichets automatiques augmente de façon spectaculaire. Pour les années 2006, 2007 et 2008, on a ainsi enregistré respectivement 18 242 583, 42 636 684 et 63 806 370 opérations. Le nombre de retraits réalisés en Belgique aux terminaux électroniques de la société Atos Worldline, qui a racheté Banksys et Bank Card Company, est également en hausse puisqu'il est passé de 94 465 013 retraits en 2006 à 103 628 717 retraits en 2008.

Doelstelling van het wetsvoorstel

Het is de betrachting van het wetsvoorstel om een grotere transparantie te verkrijgen met betrekking tot de kosten die kunnen worden aangerekend bij het afhalen van geld aan een geldautomaat.

Artikel 2 voorziet dat de kredietinstelling slechts kosten voor een geldopname kan aanrekenen indien zij de kaarthouder op een transparante wijze inlicht met betrekking tot de aangerekende kosten op het moment van de geldopname. Op deze wijze kan de kaarthouder met voldoende kennis van zaken een oordeel vormen over de kostprijs van de geldopname en tarieven vergelijken. De kaarthouder krijgt bijvoorbeeld op het moment waarop hij aan de geldautomaat een bedrag opvraagt van 50 euro een vermelding op het scherm dat er voor deze verrichting 10 of 20 eurocent wordt aangerekend. De kaarthouder kan dan oordelen of hij al dan niet met de transactie wenst door te gaan of ervoor kiest om zich tot een andere geldautomaat te wenden.

Dirk CLAES.
Wouter BEKE.
Elke TINDEMANS.
Tony VAN PARYS.

*
* *

Objet de la proposition

La présente proposition de loi vise à instaurer une plus grande transparence pour les coûts susceptibles d'être imputés pour les retraits d'argent à un distributeur automatique de billets.

L'article 2 prévoit que l'établissement de crédit ne peut imputer des coûts pour un retrait d'argent que s'il informe le titulaire de la carte, en toute transparence et au moment du retrait, sur les coûts qui lui seront imputés. De cette manière, celui-ci peut, en connaissance de cause, se faire une idée du coût du retrait d'argent et comparer les tarifs. Par exemple, au moment où le titulaire de la carte demande une somme de 50 euros au distributeur de billets, un message à l'écran l'informe que 10 ou 20 cents lui seront facturés pour cette opération. Le titulaire de la carte peut alors décider de poursuivre ou non la transaction ou de recourir à un autre distributeur de billets.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Iedere kredietinstelling in de zin van artikel 1 van de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen, die een elektronisch systeem voor het afhalen van geld aanbiedt, kan de kosten van een elektronische geldopname slechts aan de kaarthouder of zijn kredietinstelling doorrekenen indien zij de kaarthouder hiervan op een uitdrukkelijke, duidelijke, goed leesbare en ondubbelzinnige wijze op de hoogte stelt op het moment van de geldopname.

17 september 2009.

Dirk CLAES.
Wouter BEKE.
Elke TINDEMANS.
Tony VAN PARYS.

PROPOSITION DE LOI Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Tout établissement de crédit, au sens de l'article 1er de la loi du 22 mars 1993 relative au statut et au contrôle des établissements de crédit, qui propose un système électronique de retrait d'argent ne peut imputer les coûts d'un retrait électronique au titulaire de la carte ou à son établissement de crédit que s'il en informe le titulaire de la carte de façon explicite, claire, bien lisible et non équivoque, au moment du retrait d'argent.

17 septembre 2009.